

Некада је постојао добар обичај да се претње политичарима и јавним личностима не објављују у јавности. Стручњаци за безбедност полазили су од претпоставке да би се таквим признавањем постојања претњи на неки начин маркирала потенцијална жртва, и показало да је она доступнија него што би требало да изгледа, чиме би се смањило и ауторитет одређене личности којој је претња упућена.

Данас се претње, постојеће и измишљене, појављују у јавности, и користе се у сврху политичког маркетинга. Претње стижу свакоме, баш као некад тужбе од комшије, и прети се свима, од локалних руководиоца, преко новинара, до руководиоца државом, чак се прети и неким грађевинама – постављеним бомбама. Наравно, то што постоји вишак претњи не значи да не треба кажњавати оне који их упућују. Али, сама жеља, безразложна, за јавним објављивањем информација о постојању претећих порука, указује да при таквом објављивању постоји много могућности за злоупотребу и манипулацију.

Постоје оне анонимне претње, телефонске или писане, које свакако заслужују сву озбиљност и то да постану део озбиљне полицијске истраге. Али, од свих претњи најнеозбиљније су оне – упућене преко интернета. Истовремено, су то претње чијим се изношењем пред јавност највише манипулише. На интернету се свашта може видети и кад би неко стварно кренуо да преноси шта све постоји по разним форумима, блогovima и фејсбук страницама, новине би биле премале да приме све. Интернет и реални свет су у суштини два различита света и то су ситуације у којима не само што не важи она „пас који лаје не уједа“, него би могло да се каже да је ситуација таква да – пас који лаје и не излази на улицу да би уопште дошао у прилику да уједе.

Не покушавам да браним оне који прете на интернету, очигледно је да постоје они који и даље сматрају да важи правило да „оно што се каже на мрежи, остаје на мрежи“, па би их требало на неки начин подсетити да није тако, да људска осећања важе и тамо и да и тамо могу да се повреде, али хоћу да подсетим да су свет друштвених мрежа (укључујући форуме и блогове) и реални свет два у својој суштини раздвојена света, и да логика која влада у првом није применљива на други, или није разумљива на овом другом. Ако се нека прича пренесе са интернета у реални свет, где делују другачији и „реалнији“ закони, та прича привидно добија на тежини и озбиљности, али то је и даље празна и шупља интернет прича, и бизарно је од ње правити нешто што није. Осим, наравно, уколико тиме не жели да се оствари неки маркетиншки циљ. А претње су различите, и обостране, а начин њиховог изражавања је само ствар такта, образовања

и искуства, као и окружења у коме се живи. И као што од умећа зависи начин исказивања претњи, тако и од умећа зависи способност њиховог препознавања.

Од таквих интернет претњи, вероватно је најзанимљивији актуелни случај Растка Поцесте, коме су тешке речи упућене због његових текстова објављених на Фејсбуку. Млади господин има свега 12 година, а већ је врло политички ангажован и чини се да има јасне ставове о друштву. Према писању једног београдског дневника, повод за нападе били су његови ставови објављени на Фејсбуку, а такве нападе на њега пренели су и страни медији. Дао је интервју за радио Слободну Европу, а поред западних медија, прича о њему стигла је чак и до турских новина. У његову заштиту устао је и заштитник грађана, који је јавно позвао МУП и Тужилаштво на акцију, а МУП је јавио да одељење за Високотехнолошки криминал непрекидно прати његов профил на Фејсбуку.

Требало би рећи да Растко није једини основац који је јавно износио своје политичке ставове. Пре њега је то учинио извесни „дечак Васа“, који је најмање три пута гостовао у познатој „емисији из културе“ Пешчаник. Додуше, он је мало старији, има чак 13 и по година, али прво гостовање је остварио са свега шест. Његова прича је занимљива, од њега смо могли да чујемо како је Невена много бољи председник одељенске заједнице, јер је њен претходник заводио „страховладу“, и имао хигијеничара и дисциплиничара као личне телохранитеље, као и да чујемо причу о корупцији у његовом одељењу, коју познаје из личног примера, јер му је Каћа прошле године понудила чоколаду да би гласао за њу. Заступао је и озбиљније ставове, о Србима и о земљи у којој живи, па и о историји, све до Гаврила, који је „убио једног чекословачког племића“ и тако изазвао светски рат. Али „Дечака Васу“ нико није прозивао, нити му је претио, због тога што тај дечак нема налог на Фејсбуку, нити користи форуме и блогове за промоцију својих ставова.

На већини социјалних мрежа, па и на Фејсбуку, постоји устаљена пракса да регистровање, односно улазак у круг чланова, није могућ онима испод одређеног броја година. Па тако на Фејсбуку и сајту Блоггер, на коме Растко има блог, постоји ограничење од минимум 13 година неопходних за чланство. Фејсбук чак и упозорава да ће обрисати сваку страницу за коју се покаже да је отворена од стране млађе особе, а постоји и прецизно упутство за родитеље деце тог узраста. Приступањем на неку мрежу корисник вирuellно потписује да је одговоран за оно што напише и за последице које из тога могу да произиђу, као и да се слаже са тиме да ће услуге таквих сајтова користити у сагласности са локалним законима. Тиме се ствара удружење одраслих људи, који су одговорни за оно што напишу или ураде на друштвеној мрежи, и који су свесни постојања правила дружења и чињеница да њихове активности производе одређене последице и реакцију осталих чланова друштва.

Немам наравно намеру да се овде бавим опсервацијама младог господина Поцеста, па макар оне биле такве какве јесу. Нису проблем ставови дванаестогодишњака. Некад се знало да у сусретима више породица оно што каже дете, значи оно о чему се прича у кући. Па су тако родитељи страхови да њиховом детету нешто не „излети“ пред другим људима, и стидели се уколико се то деси. Данас више није потребно да се оде на неко заједничко окупљање, довољно је да се оде на Фејсбук. Али тамо у некој дечијој причи нема мишљења родитеља о комшилуку или пријатеља, него њиховог мишљења о политици.

Дете није криво пред законом ни за своја дела, а камоли за своје мисли, па тако због тога никоме и не може да буде неугодно због нечега што је рекао, због тога што је он то рекао. Али требало би поставити питање одакле млади Растко уопште на Фејсбуку? Ко су родитељи који су дозволили да он губи своје време и детињство, на једном виртуелном месту резервисаном за одрасле? Какви су родитељи који су му дозволили да се уопште бави политиком, да уопште научи било шта од политичког вокабулара и дозволили да има било какве друге ставове и бриге, осим према свом окружењу и бригама које и иначе муче просечног дванаестогодишњака? И да ли ти родитељи, који су се обратили јавности за помоћ, знају да је признавање окупације дела територије Србије кривично дело? Да ли су свесни колико злонамерно звучи његова јавно изречена честитка: „са малим закашњењем, честитам 2. годину независности свим слободним и поносним грађанима демократске, секуларне, мултиетничке, мултирасне и мултикултуралне Републике Косово, новорођене државе у самом срцу Европе!!!“. И како је могуће да родитељи не буду свесни какве последице такво писање може да изазове и како то лоше може да утиче на развој детета? Чини ми се да би разумљивија реакција забринутих родитеља била да, након сличних претњи, избаце компјутер кроз затворен прозор, истог тренутка и заувек, и организују журку на коју би били позвани сви вршњаци дечака на дружење. Позивање новинара на дружење са њим, уместо позивања његових вршњакиња, личи на продужетак приче која не изгледа као да је у интересу детета.

Због тога изгледа да у читавој причи, поред тужиоца и судије, места има и за социјалног радника, који би морао да провери шта се то дешава у породици дечака чија су основна права угрожена. Заштитник грађана (и оних малолетних) би након позивања МУП-а и Тужилаштва, морао да позове и ту државну установу. Том основцу, као и сваком другом тог доба, треба лопта, и прича са девојчицама на улици, а не прича о Србима, историји Балкана и замајавање са националним питањима, која су превелика и за много веће од њега.

Случај грађанина Поцесте

Пише: Зоран Грбић
уторак, 04 мај 2010 16:44

Свако ко сматра да је угрожен има право да се обрати полицији за помоћ, и да њу и очекује, али некако није у реду да се родитељи истовремено обраћају и медијима, и да се притом позивају на његове године. Он то није писао као дванаестогодишњак, нити је боравио на месту на коме бораве дванаестогодишњаци, нити му је тема била за тај узраст, а ни начин обраћања, и због тога нико од дела околине и не може да очекује третман какав би имали његови вршњаци. Те године и не изгледају толико важне за причу, колико изгледају важне као део јефтине политичке пропаганде. У овом тренутку, тај дечак који је под заштитом полиције, Тужилаштва и Заштитника грађана, као слику свог профила има монтажу лика лидера једне опозиционе странке, „обученог“ у нацистичку униформу, са гвозденим крстом и ознакама странке коју предводи. То баш и не изгледа као дело невиног детета кога прогоне неки страшни фашисти. А и не изгледа као да је дело малолетног дечака.

Међутим, можда је он стварно вундеркинд, можда је у праву кад каже да му не штети што пуно времена проводи на интернету. Можда би родитељи уместо приступа Фејсбуку, Слободној Европи и штампаним медијима требало да му обезбеде приступ некој од елитних школа. Ако се тако настави са бригом о његовом васпитању, он једног дана може да заврши и Харвард, и да постане успешан грађанин. Али и „Грађанин Кејн“ је током свог читавог живота, и поред све среће и богатства које је имао, сањао само своје санке и роузбад. Детињство је једна од ствари које је некоме лако украсти, а новац не може да га купи.